

HÜNKÂR İMAMI

bilgisine de sahip olması istenirdi. Bu görevde bulunanların padişaha namaz kıldırmanın yanı sıra bayram tebrikleşmelerinde ve cülûs törenlerinde dua etme, ramazanın on beşinci günü yapılması muhtat olan hırka-ı şerif ziyaretlerinde aşır-ı şerif okuma, hünkâr cenazelerinin yıkınmasında bulunma ve şeyhülislâmın izniyle cenaze namazını kıldırma gibi görevlerle de vardı.

Hünkâr imamı yüksek maaş alan bir devlet görevlisiydi. En aşağı derecede bulunanlara müderrislik pâyesi verilirdi. Ancak içlerinde kazaskerlik rütbesinde olanlar da vardı. Nitekim III. Murad'ın imamı Abdülkerim Efendi ile I. Ahmed'in imamı ve *Zübdetü't-tevârîh* müellifi Sâfi Mustafa Efendi kazasker rütbesinde bulunuyorlardı. Hünkâr imamlarına yevmiyelerinden başka her yıl yazlık ve kışlık elbise bedeli de verilirdi. Bunların içinde Pîrîzâde Mehmed Sâhib ve oğlu Osman Sâhib gibi kazaskerliğe, hatta şeyhülislâmlığa kadar yükselenler bulunduğu gibi eser sahibi olanlar da vardı. Hünkâr imamlığı varlığını devletin sonuna kadar sürdürmüş ve devlet protokolündeki yerini korumuştur (*Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye Sahnâmesi*: 1302, s. 134 vd.).

BİBLİYOGRAFYA :

Âşıkpaşazâde, *Târih*, s. 56, 84; Selânikî, *Târih* (İpsirli), I, 347, 354; Defterdar Sarı Mehmed Paşa, *Züde-i Vekâyât* (nşr. Abdülkadir Özcan), Ankara 1995, s. 212, 259, 806, 817, 837; Râşid, *Târih*, IV, 49; Çeşmizâde, *Târih* (nşr. Bekir Kütükoğlu), İstanbul 1993, s. 52; D'Ohsson, *Tableau général*, VII, 8-9; *Teşriât-ı Kadîme*, s. 16, 115-116; *Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye Sahnâmesi*: 1302, s. 134 vd.; *Sicill-i Osmânî*, III, 187, 431; IV, 718-720; *İlmiyye Sahnâmesi*, tür.yer.; Uzunçarşılı, *Saray Teşkilâtı*, s. 373-374; İsmail Hakkı Baykal, *Enderun Mektebi Târîhi*, İstanbul 1953, s. 82-83; Sertoğlu, *Târih Lügati*, s. 156; Pakalın, I, 869; Neclâ Pekolcay, "Süleyman Çelebi (Dede)", *İA*, XI, 177.

CAHİD BALTACI

kuvvetleri kısa zamanda Anadolu içlerinde ilerleyebilme başarısını göstermişti. Mısır ordusu, 21 Aralık 1832'de Konya'da Sadrazam Mehmed Reşid Paşa kumandasındaki Osmanlı ordusunu yendi; ileri bir hamle ile Kütahya'ya kadar gelerek (2 Şubat 1833) İstanbul'u ve Osmanlı hânedanını tehdit etmeye başladı.

Başlangıçtan beri Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'yı desteklemekte olan Fransa karşısında İngiltere'yi bir denge unsuru olarak kendi yanına çekmeyi başaramayan Bâbüâlî, nihayet bu yakın tehdit karşısında, gelişmeleri kendi menfaat noktasından hareketle müdahaleye hazır bir endişeyle takip eden ve bu anlamda her türlü askerî tedbiri almış bulunan Rusya'nın yardım tekliflerini kabul etmekten başka bir çare göremedi. Rusya'nın yardıma davet edilmesiyle (3-7 Şubat 1833) Bâbüâlî, 3 Ocak 1799 tarihindeki ilk Osmanlı-Rus ittifakından edindiği tecrübelerinin ışığında, kendiliğinden gerçekleştirilecek ve fazlaca davet edilmeyi beklemeyecek bir emrivâkiyi de önlemek istemekteydi. Nitekim Fransa ve İngiltere'yi harekete geçirmek için bu yardım talebini son ana kadar bir koz olarak kullanmaya çalışan Bâbüâlî'nin, adı geçen devlet elçileriyle yapmakta olduğu görüşmelerden endişelenen Rusya, gemilerinin Boğaz'a girmesini engelleyebilecek bir uzlaşmanın olgunlaşmasına fırsat ve meydan vermeden sekiz parçalık bir filosunu Karadeniz Boğazı'ndan geçirerek Büyükdere önlerine demirletti (20 Şubat 1833).

Mehmed Ali Paşa'nın karşı propagandasından ve genel bir infialden çekinen Bâbüâlî'nin filonun Boğaz dışında Süzebolu açıklarında demir atması teklifleri ise etkisiz kaldı. Rus filosunun Boğaz'a gelmesi karşısında ne Fransa'nın Mehmed Ali Paşa yanlısı politikasında, ne de İngiltere'nin ısrarla sürdürmekte olduğu tesbit edilen ilgisiz tutumunda bütün diplomatik teşebbüslere rağmen herhangi bir değişiklik görmeyen Bâbüâlî, başşehirin müdafaası için Rusya kara kuvvetlerinin de getirilmesine karar verdi (1833 Mart sonları). 5000 kişilik bir Rus kuvveti 5 Nisan'da İstanbul'a gelerek Beykoz'da karaya çıkıp Hünkâr İskelesi'nde karargâh kurdu. O sıralarda Mısır kuvvetleriyle anlaşmak üzere Kütahya'da görüşmeler sürdürülmekteydi. Nihayet Adana'nın da "muhasıllık" olarak İbrâhim Paşa'ya bırakılması, Mısır ve bütün Suriye vilâyetlerinin, diğer bir ifadeyle I. Selim'in 1516 Mercidâbık ve 1517 Ridâniye zaferleriyle ele geçen bütün yerlerin, Mehmed Ali Paşa'ya terkile

varılan uzlaşma neticesinde Mısır meselesinin birinci safhası sona ermiş ve bu tevcihâtı ihtiva eden ferman 6 Mayıs'ta Mehmed Ali Paşa'ya gönderilerek iki taraf arasındaki ihtilâfa şimdilik son verilmişti.

Mısır kuvvetlerinin Toroslar'ın öte taraflarına çekilmesi işi başlamış olmakla beraber Rus kara ve deniz kuvvetlerinde herhangi bir toparlanma gözlenmediği gibi, 5 Mayıs 1833'te çarın büyük yetkililerle yolladığı olağan üstü elçisi Aleksey Orlof'un (Alexej Orlov) İstanbul'a gelişi yapılan bu yardımın faturasının ağır olacağına işaret etmekteydi. Nitekim Orlof, iki devlet arasında 3 Ocak 1799'da yapılan antlaşmaya benzer bir savunma ittifakı teklif etmekte gecikmemiştir. Öte yandan Rusya'nın kara ve deniz kuvvetlerini geri çekmemesi İngiltere ve Fransa'nın donanma nümayişlerine yol açmaktaydı. Ortak harekât, Boğazlar'dan geçerek Rus kuvvetlerini geri çekilmeye zorlama teşebbüslerine kadar varan temayüller gösterdiyse de Rus ittifak teklifinin Bâbüâlî tarafından reddine yeterli olmadı. İlk esasları Ahmed Fevzi Paşa ve Orlof arasında tesbit edilen görüşmelere daha sonra Serasker Hüsrev Paşa ve Reisülküttâb Âkif Efendi ile Rus elçisi Butenef de katıldı. İlk toplantı 26 Haziran'da Hüsrev Paşa'nın Emirgân'daki yalısında yapıldı ve 8 Temmuz'daki ikinci toplantıda antlaşma burada imzalandı. Antlaşmanın yapılmasından iki gün sonra Rus filosu ve sayıları 13 veya 15.000'e varan kara kuvvetleri Karadeniz'e çıkmak üzere Boğaz'dan hareket etti.

Adını Rus kuvvetlerinin karargâh kurduğu yer olan Beykoz Hünkâr İskelesi'nden alan bu savunma antlaşması sekiz yıl için geçerli olmak kaydıyla biri gizli yedi maddeden ibarettir. Antlaşmanın 1. maddesinde iki devlet arasında "ebedî sulh ve ittifak" hali olduğu belirtilerek yapılan ittifakın sadece tarafların her türlü tecavüzden korunması amacını güttüğü, dolayısıyla iki tarafın asayiş ve emniyetine dair her türlü hususun noksansız olarak tanzim edileceği ve bunu temin için karışıklı maddî yardımlaşma ve etkili dayanışma içinde olunacağı vurgulanmaktaydı. 2. maddede, 14 Eylül 1829 tarihli Edirne Antlaşması ve bu antlaşmaya dahil edilen iki devlet arasında daha önce yapılmış bütün antlaşmalar (dolayısıyla 1799 ittifak antlaşması ve bunun 1805'teki temdidi), yine Petersburg'da imzalanan 26 Nisan 1830 tarihli senet ve 29 Temmuz 1832'de İstanbul'da Yunanistan ile ilgili olarak akdedilen tanzimnâme ay-

HÜNKÂR
İSKELESİ ANTLAŞMASI

Rusya ile
8 Temmuz 1833'te imzalanan
savunma ittifak antlaşması.

Mısır valiliğini ele geçirdikten sonra (1805), devrin olaylarıyla bunalmış merkezden uzak bu vilâyetteki iktidarına çeşitli tedbir ve reformlarla kuvvet katan ve Osmanlı Devleti'nin içine düştüğü sıkıntı ve krizlerden istifade ile Mısır'da müstakil bir devlet kurmayı düşleyen Mehmed Ali Paşa 1832 yılında isyan bayrağını resmen açmış ve oğlu İbrâhim Paşa idaresindeki

nen tasdik ediliyordu. 3. maddede tarafların birbirlerini muhafaza ve müdafaası yapılan ittifakın esas olarak tasrih edilmekte ve Osmanlı Devleti'nin tam istiklâl ve istikrarının Rusya'nın samimi arzusu olduğu belirtilmekteydi. Ayrıca Rusya Bâbiâli'nin, kara ve deniz kuvvetlerine tekrar ihtiyaç duyabileceği yeni durumlarla karşılaşılması halinde ihtiyaç gösterilecek miktarda kuvvetin karadan ve denizden sevkini taahhüt etmekteydi. Böyle bir durumda yardım için talep edeceği kara ve deniz kuvvetlerinin sevk ve idaresi Bâbiâli'nin uhdesinde olacaktı. 4. maddeye göre tarafların hangisi diğerinden yardım görürse gönderilecek kara ve deniz kuvvetlerinin îâşe masraflarını da üstlenecekti. 5. maddede, yapılan antlaşmanın uzun süre geçerli olması tarafların samimi arzusu olmakla beraber zamanla antlaşmada bazı değişikliklerin yapılmasını gerekli kılacak durumların oluşabileceği düşüncesiyle antlaşmanın geçerlilik süresi sekiz yıl olarak belirlenmiştir. Bu sürenin sonunda mevcut duruma göre antlaşmanın yenilenmesi hususu tekrar müzakere edilecektir. 6. maddede bu antlaşmanın iki ay içinde onaylanacağı, tasdiknâmelerin İstanbul'da mübâdele edileceği belirtilmiştir. 7. gizli maddede, önce açık metnin karşılıklı askerî yardımlaşmayı öngören 1 ve 3. maddelerine atıfta bulunulmakta ve böyle bir maddî yardımın ağır külfetinden Osmanlı Devleti'ni korumak isteyen Rusya, bunun yerine Çanakale Boğazı'nın kendi lehine kapatılmasını ve hiçbir yabancı geminin geçmesine müsaade edilmemesi hususunu Bâbiâli'ye kabul ettirmekteydi.

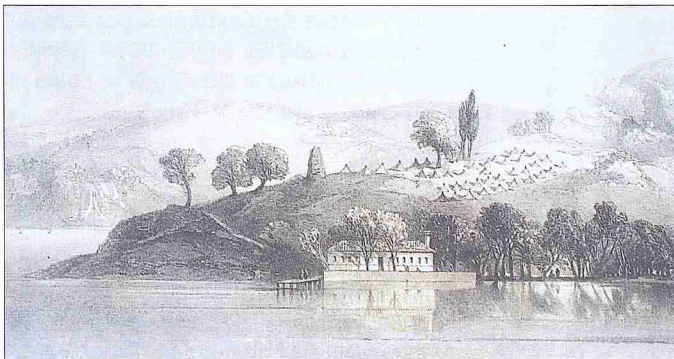
Antlaşmanın bu gizli maddesi, Rus harp gemilerinin Boğazlar'dan geçerek Akdeniz'e çıkabileceklerini açıkça ifade etmekle beraber böyle bir hakkı vermiş bulunan Ocak 1799 ve bunu yenileyen 1805 antlaşmalarının adları anılmasa bile 2. maddenin genel yapısı içinde yürürlükte olduğuna işaret edilmesi, gizli maddenin

Avrupa genelinde büyük bir infiale yol açmasına ve endişe kaynağı olarak Mısır meselesinin sonuna kadar dikkatleri üzerinde toplamasına yetmiştir. Bu antlaşma ile Bâbiâli'nin Rusya'nın korumacılığı altına girdiğinde bir dereceye kadar doğruluk payı olmakla beraber, bu gelişmeyi bazı tarihçilerin vaktiyle ileri sürmüş oldukları gibi vasallık mertebesine indirmek herhalde yanlış, ancak konuya karşı duyulan hassasiyetin abartmalı bir göstergesidir. Hünkâr İskeleyi Antlaşması Avrupa'da geniş akisler yarattı ve Mehmed Ali Paşa'nın dizginlenmesinde önemli bir vazife gördü. Geriye böyle bir antlaşma bırakmış olsa bile Rus kuvvetlerinin Boğaz'dan çekilmesi sevinçle karşılandı. Fakat kısa bir zaman sonra, varlığından önce birtakım söylentiler halinde haber aldıkları gizli maddenin mevcudiyetinin kesinlik ve muhtevasının açıklık kazanması bu rahatlamaların yerini kızgınlık ve endişeye bıraktı. İngiltere ve Fransa, Petersburg ve Bâbiâli nezdinde bir dizi resmî protestolara başladılar ve donanmalarını Çanakale Boğazı önlerine sevkettiler. Nota tâtileri meseleyi yeni bir devletlerarası krize dönüştürdü; gerginlik, İngiltere ve Fransa cephesiyle Rusya karşındaki münasebetlerin kesilebileceği zehâbına yol açtı. Büyüyen kriz Avusturya Başbakanı Metternich'in ara buluculuğu ile yatıştırdı. Rus siyasî çizgisinden ayrılmamaya özen göstermekle beraber Avusturya menfaatlerini de en iyi şekilde kollamaya çalışan Metternich, Hünkâr İskeleyi'nin Rusya'ya sağladığı üstün durumu kontrol edebileceği ve hatta duruma ortak olabileceği bir çözüm yoluna başarı ile teşebbüs etti. Avusturya ve Rus hükümdarlarının (I. Franz ve I. Nikola) Münchengraetz'de (Bohemya) buluşmalarını temin etti, Hünkâr İskeleyi ile oluşan ağır siyasî havayı dağıtacak ve Rusya'yı şarkta yalnız bırakmayacak yeni bir antlaşmanın yapılmasını sağladı. Hünkâr İskeleyi'nin doğrudan bir uzantısı olan Münchengraetz Ant-

laşması (18 Eylül 1833), Mehmed Ali Paşa tehlikesinin boyutlarını da açıkça gözler önüne sermesi bakımından ayrıca büyük bir önem taşır. İkisi gizli olmak üzere beş maddeden oluşan antlaşmada taraflar Osmanlı Devleti'nin Osmanlı hânedanı elinde kalmasını bütün güçlerini kullanarak temin etmeye, muhtemel bir hânedan değişikliği ve Bâbiâli'nin hükümlanlık haklarının tehdit edildiği bir durumda bu gibi gelişmeleri engellemek üzere ortak tavır alıp etkili tedbirlerle karşı çıkmaya karar vermektedirler. Gizli maddelerde ise yine aynı kaygılardan hareketle neler yapılacağı açıklanmaktaydı. Mehmed Ali Paşa'nın Osmanlı hânedanı yerine geçmesi halinde devletin Avrupa'daki toprakları üzerinde de hükümlanlığını teşmil etmesine imkân verilmemesi, Osmanlı Devleti'nin yıkılması ihtimali söz konusu olduğunda da iki devletin ortak dayanışmasının hedefi, Balkanlar'daki Osmanlı topraklarında küçük millî devletler kurulmasının, dolayısıyla Metternich'in görüşü doğrultusunda büyük bir Yunan krallığı oluşturulmamasının sağlanması ve Avrupa devletler dengesini bozacak gelişmelerin önlenmesi idi.

Mısır meselesi böylece devletlerarası gündeme Boğazlar meselesini çıkarmış oluyordu. Meselenin çözümünün de beraberce olması gerekeceği anlaşılmaktaydı. Nitekim 1840 yazında Mısır meselesinin halli üzerine ertesi yıl Londra'da yapılan toplantıda Londra Boğazlar Mukavelenâmesi imzalanmış (13 Temmuz 1841) ve sekiz yıllık süresi sona ermiş bulunan Hünkâr İskeleyi Antlaşması yenilenmemiş, Boğazlar'ın kapalılığını emreden, ancak Osmanlı Devleti'nin hukukî üstünlüğü yanında diğer devletlerin de hukukunu dengeleyen ve ortak kefalete bağlayan yeni bir statü ortaya konmuştur (bk. BOĞAZLAR MESELESİ).

Hünkâr İskeleyi Antlaşması ile iki devlet arasında oluşan ittifakın hâtırası olmak üzere Rus askerlerinin ordugâh kurdukları yere bir anıt dikilmiştir (zamanında yapılmış gravürü için bk. Kutluoğlu, rs. nr. 7, 8). Anıtın iki cephesinde Türkçe ve Rusça olmak üzere iki devlet arasındaki dostluğu tebci eden mısralar, İstanbul halkının bu gelişme karşısında duyduğu infiali aksettirmektedir. Muhafazakâr çevrelerin Rusya'ya karşı duymakta olduğu nefret ve özellikle II. Mahmud aleyhine sarfettikleri sözler, Avusturya elçisi Baron von Stürmer'in raporlarında görülen ve padişahı "sarhoş, çılgın, gâvur" olarak nitelleyen kayıtlarla da sabittir. Rus ittifakına karşı duyulan bu infialin arkasında,

Hünkâr
İskeleyi'nde
1833
Osmanlı - Rus
İttifakı
hâtırasına
dikilen
âbideyi
gösteren
Kasım 1856'da
yayınlanmış
bir gravür
(Muhtittin Eren
gravür
koleksiyonu)

HÜNKÂR İSKELESİ ANTLAŞMASI

Mehmed Ali Paşa'nın bütün Avrupa'da pek etkili olan ve büyük para gücü ile devreye sokup başarı ile yürüttüğü propaganda faaliyetlerinin olduğu açıktır.

Hünkâr İskeleyi'nde Serviburnu mahaline dikilen bu anıt 3,75 m. yüksekliğinde ve 115 cm. eninde idi. Türkçe mısralar sadâret kethüdâsı Pertev Efendi (daha sonra Paşa) tarafından yazılmış olmakla beraber bunlara paşanın idamından (1837) sonra 1840'ta İstanbul'da basılan divanında yer verilmemiş olması söz konusu duygularla ilgili bulunmaktadır. I. Dünya Savaşı'nda Rusya'ya harp ilânı ile anıt -93 zaferi nişanesi olarak dikilen Ayastefanos Anıtı gibi- yıkılarak ortadan kaldırılmıştır. Anıttaki Türkçe dizeler şöyledir: "Bu sah-râya mûsâfir geldi gitti asker-i Rûsî / Bu seng-i kûh-peyker yâdigâr olsun nişan kalsın / Vifâkı devleteynin böyle dursun sâbit ü muhkem / Lisân-ı dâstanda dâsi-tânî çok zaman kalsın".

BİBLİYOGRAFYA :

G. Rosen, *Geschichte der Türkei von dem Siege der Reformen im Jahre 1826 bis zum Pariser Traktat vom Jahre 1856*, Leipzig 1866, I, 121 vd., 169-192; G. Noradounghian, *Recueil d'actes internationaux de l'empire ottoman*, Paris 1900, II, 229 vd.; Lutfî, *Târîh*, IV, 22-48, 79-92, 100-102, 147-154; Kâmil Paşa, *Târîh-i Siyâsî-i Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye*, İstanbul 1327, III, 121-145; S. Goriainow, *Devlet-i Osmâniyye ve Rusya Siyaseti* (trc. İskender Ali Reşid), İstanbul 1331, s. 30 vd.; E. Molden, *Die Orientalpolitik des Fürsten Metternich: 1829-1833*, Leipzig 1913, s. 38-118; E. Driault, *Şark Meselesi* (trc. Mehmed Nâfiz), İstanbul 1928, s. 141 vd.; Şinasi Altundağ, *Kavalalı Mehmed Ali Paşa İsyanı: 1831-1841*, Ankara 1945, s. 145-159, 160-166; Cemal Tükin, *Osmanlı İmparatorluğunda Boğazlar Meselesi*, İstanbul 1947, s. 136-203; Karal, *Osmanlı Tarihi*, V, 134-139; Nihat Erim, *Devletler Arası Hukukî ve Siyasî Tarih Metinleri*, Ankara 1953, I, 291-299; Midhat Sertoğlu, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, İstanbul 1962, V, 2930-2934; H. M. Kutluoğlu, *The Egyptian Question (1831-1841). The Expansionist Policy of Mehmed Ali Paşa in Syria and Asia Minor and the Reaction of the Sublime Porte*, İstanbul 1998, s. 83-107, rs. nr. 7, 8; *Muâhedât Mecmuası*, VI, İstanbul 1294, s. 91-93.

KEMAL BEYDİLLİ

HÜNKÂR KASRI

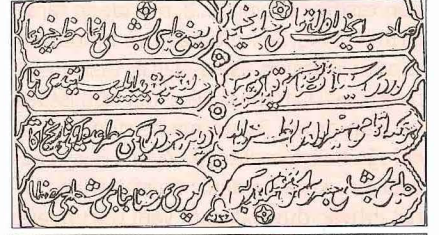
(bk. KASR-ı HÜMÂYUN).

HÜNKÂR KÖPRÜSÜ

Saraybosna'da tahminen XV. yüzyıl ortalarında yapılan ve günümüzde izi kalmayan köprü.

Saraybosna'da şehrin merkezinden akan Malaçka (Miljacka) ırmağının üstündeki yedi köprüden biri olup Türkçe adının karşılığı olan Careva Çuprija ismiyle de tanınıyordu. Ekrem Hakkı Ayverdi Yugoslavya'daki Türk eserleriyle ilgili makalesinde (bk. bibl.), 858 (1454) yılında sancak beyi olan İshak Beyzâde İsâ Bey'in burada ve Üsküp'te birçok hayratı bulunduğunu belirterek Hünkâr Camii ile Malaçka üzerinde bir köprü'nün bânisi olduğunu kaydetmektedir. Buna göre Hünkâr Köprüsü XV. yüzyıl ortalarına aittir. Ayverdi'nin Bosna'daki eserlere dair kitabında köprü'nün İsâ Bey yerine İshak Bey tarafından 1462 senelerinde yapıldığını bildirmesi bir zühul eseri olmalıdır. Ayverdi, "Fâtih Sultan Mehmed'in nâm-ı âlîsine nisbeten bu isim verilmiştir" cümlesiyle köprüye adı verilen hünkârın kimliğini de açıklamıştır. Ancak bazı Boşnak araştırmacıları bu hükümdarın Kanûnî Sultan Süleyman olabileceğini kaydedenler (Çelić – Mujezinović, s. 85).

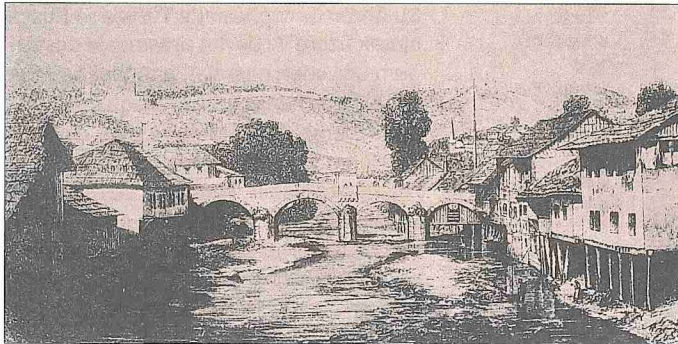
1619'daki bir sel baskınında zarar gören köprü Hacı Hüseyin adlı bir kişi tarafından tamir ettirilmiştir. 1029 (1620) yılında yapılan bu onarıma dair biri beş, diğeri altı beyitlik iki ayrı tarih manzumesi Bosnalı Nergisî Mehmed Efendi, tek beyitlik bir tarih de Hâtif mahlaslı bir şair tarafından yazılmıştır (a.g.e., a.y.). Bu tamirden dolayı köprü Hacı Hüseyin Köprüsü (Hadži Huseinova Cuprija) diye de anılmaktadır. Evliya Çelebi, 1070 (1659-60) yılındaki seyahatinde Bosna'ya uğrayınca Malaçka akarsuyu üzerinde bulunan ye-

Hünkâr Köprüsü'nün 1897 yılına ait fotoğrafı (Gojković, rs. 150) ile tamir kitabesinin klişesi (Mujezinović, I, 51)

di köprü'nün en başında Hünkâr Köprüsü'nü, "Alçak ise de boyu gayet uzundur, uzunluğu iki yüz elli adımdır" cümlesiyle anlatır. Hünkâr Köprüsü XVIII. yüzyıl sonlarında tekrar harap olduğundan 1207 (1792-93) yılında Hacı Beşli Mustafa Ağa adında bir kişi tarafından tamir ettirilmiştir. Bu onarımı bildiren ve halen Saraybosna Müzesi'nde bulunan ta'lik hatla yazılmış iki kitâbe vardır. Bunlardan birinin metni şöyledir: "Cisr-i Hünkâriyye'yi hedm etti mâ / Der-akab el-Hâcî Beşli pek metin / Yaptırıp Şevkî dedi târîhini / Âfetinden saklaya raûf âmin, sene 1207". Cûdî mahlaslı bir şair tarafından yazılan dört beyitlik ikinci kitâbede de taşkın yüzünden köprü'nün harap olduğu ve Hacı Beşli Mustafa Ağa'nın himmetiyle yaptırıldığı bildirilir. Bu tamirle ilgili olarak Şevkî ayrıca iki beyitlik bir tarih manzumesi kaleme almıştır (Mujezinović, I, 48-52).

Adı bilinmeyen bir Fransız, 16 Mayıs-20 Haziran 1807 tarihleri arasında gerçekleştirdiği, Bosna'dan İstanbul'a kadar uzanan seyahatinin raporunda Saraybosna'da Malaçka suyu üstündeki çok zarif olduğunu belirttiği köprü'nün bir resmini yazısına ilâve etmiştir. Paris'te bulunan bu yazmanın (Archives Historiques de la Guerre - Service Historique de l'Etat - major de l'Armée, nr. 1618) aslı görülemediğinden resmin Hünkâr Köprüsü'ne aidiyeti tam olarak tesbit edilememiştir (Şamić, s. 145, 276). Ayrıca H. A. Daniel tarafından yayımlanan bir eserde köprü'nün 1888 yılı civarındaki durumunu gösteren bir gravür yer almaktadır. Bu gravürde

Hünkâr Köprüsü'nün XIX. yüzyıl sonlarına doğru çizilen gravürü (Çulpan, rs. 74)